

LABORATORIUM LINGKUNGAN

Asisten Deputi
Urusan Sarana Pengendalian Dampak Lingkungan

Kementerian Lingkungan Hidup

Kompleks PUSPIPEK
Jl. Raya Puspiptek, Serpong, Tangerang 15310
Tel. 021-756-3114; Fax. 021-756-3115
Website: www.menlh.go.id/pursapedal/

LATAR BELAKANG

Aspek pengelolaan lingkungan hidup akan berjalan efektif dan efisien apabila didukung dengan laboratorium lingkungan yang mampu menghasilkan data yang absah tidak terbantahkan serta dapat dipertanggung jawabkan secara ilmiah maupun secara hukum. Hal ini dikarenakan data kualitas lingkungan yang dihasilkan oleh laboratorium yang handal dapat dipakai sebagai indikasi adanya pencemaran lingkungan serta sebagai alat bukti dalam penegakan hukum lingkungan. Selain itu, data kualitas lingkungan merupakan dasar perencanaan, evaluasi, maupun pengawasan yang sangat berguna bagi para pengambil keputusan, perencana, penyusun program, baik di tingkat pusat maupun di tingkat daerah dalam menentukan kebijakan lingkungan hidup.

DASAR HUKUM

Peraturan Pemerintah Nomor: 82 Tahun 2001 tentang "Pengelolaan Kualitas Air dan Pengendalian Pencemaran Air"

Pasal 16 ayat 1)

Gubernur menunjuk laboratorium lingkungan yang telah diakreditasi untuk melakukan analisis mutu air dan mutu air limbah dalam rangka pengendalian pencemaran air;

Pasal 16 ayat 2)

Dalam hal Gubernur belum menunjuk laboratorium sebagaimana dimaksud dalam ayat (1), maka analisis mutu air dan mutu air limbah dilakukan oleh laboratorium yang ditunjuk Menteri;

Pasal 17 ayat 1)

Dalam hal terjadi perbedaan analisis mutu air limbah dari dua atau lebih laboratorium maka dilakukan verifikasi ilmiah terhadap analisis yang dilakukan;

Pasal 17 ayat 2)

Verifikasi ilmiah sebagaimana dimaksud dalam ayat 1) dilakukan oleh Menteri dengan menggunakan laboratorium rujukan nasional.

DEFINISI

LABORATORIUM LINGKUNGAN

Laboratorium lingkungan adalah laboratorium yang mempunyai "kemampuan" dan "kewenangan" melaksanakan pengujian parameter kimia/fisika/biologi dalam menunjang pengelolaan lingkungan hidup sesuai dengan peraturan perundang-undangan yang berlaku. Dalam hal ini "kemampuan" berarti laboratorium harus dapat menunjukkan kompetensinya dalam menghasilkan data kualitas lingkungan secara akurat, jelas, tidak meragukan dan objektif serta sesuai peraturan perundang-undangan di bidang lingkungan hidup. Sedangkan "kewenangan" berarti telah mendapat pengakuan formal dari Kementerian Lingkungan Hidup dan/atau ditunjuk Gubernur sebagai laboratorium lingkungan sehingga laboratorium yang bersangkutan dapat melakukan pengujian parameter kualitas lingkungan dalam rangka menunjang pengelolaan lingkungan hidup.

PERSYARATAN LABORATORIUM LINGKUNGAN

Persyaratan yang harus dipenuhi sebagai laboratorium lingkungan adalah:

1. Memenuhi persyaratan administrasi yang dipersyaratkan oleh Pemerintah Daerah;
2. Memenuhi persyaratan SNI19-17025: 2000 tentang "Persyaratan Umum Kompetensi Laboratorium Pengujian dan Laboratorium Kalibrasi"; serta
3. Memenuhi persyaratan Keputusan Kepala Bapedal No. 113 Tahun 2000 tentang "Pedoman Umum dan Pedoman Teknis Laboratorium Lingkungan".

REKOMENDASI LABORATORIUM LINGKUNGAN

Pada dasarnya rekomendasi laboratorium lingkungan adalah bertujuan membantu pemerintah daerah propinsi dalam hal ini instansi yang bertanggung jawab dalam pengelolaan lingkungan hidup daerah untuk mengetahui kompetensi laboratorium yang ada. Berdasarkan hasil evaluasi kompetensi tersebut, surat rekomendasi yang diterbitkan oleh Kementerian Lingkungan Hidup dapat dijadikan dasar pertimbangan oleh Gubernur untuk penunjukan laboratorium lingkungan di daerah. Rekomendasi Laboratorium Lingkungan diberikan kepada:

1. Laboratorium yang telah mampu menguji parameter kualitas lingkungan tertentu dan dikuatkan dengan sertifikat akreditasi oleh Badan Akreditasi yang diakui secara nasional maupun internasional;
2. Laboratorium yang dinilai oleh Kementerian Lingkungan Hidup mempunyai kemampuan teknis menguji parameter kualitas lingkungan tertentu, tetapi belum mendapat akreditasi;

3. Laboratorium yang dinilai Kementerian Lingkungan Hidup dapat melaksanakan pengujian parameter kualitas lingkungan dengan syarat melakukan korelasi dengan laboratorium tertentu yang ditunjuk oleh Kementerian Lingkungan Hidup.

MEKANISME LABORATORIUM LINGKUNGAN

BIDANG REKOMENDASI LABORATORIUM LINGKUNGAN

1. Air permukaan
2. Air laut
3. Limbah cair
4. Limbah padat
5. Tanah, sedimen dan lumpur
6. Udara ambien
7. Emisi sumber tidak bergerak
8. Emisi sumber bergerak
9. Kebauan
10. Getaran
11. Kebisingan
12. Mikroorganisme

LABORATORIUM YANG DIKEMBANGKAN OLEH KEMENTERIAN LINGKUNGAN HIDUP

NO	PROVINSI	MAYOR KOTA	DECEP		DAMA BARTUAN		JUMLAH
			INSTANSI / LABORATORIUM	DEP KES	INSTANSI / LABORATORIUM	DEP KES	
1	ACEH	BANDA ACEH	BLK	PU	BLK	PU	2
2	SUMUT	MEDAN	BLK	PU	BLK	PU	2
3	SUMBAR	PADANG	BLK	PU	BLK	PU	2
4	RIAU	PEKANBARU	BLK	PU	BLK	PU	2
5	JAMBI	JAMBI	BLK	PU	BLK	PU	2
6	BENGKULU	BENGKULU	BLK	PU	BLK	PU	2
7	SUMSEL	PALEMBANG	BLK	PU	BLK	PU	2
8	LAMPUNG	TANJUNGPINANG	BLK	PU	BLK	PU	2
9	DKI JAKARTA	JAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
10	JABAR	BANDUNG	BLK	PU	BLK	PU	2
11	JATENG	SEMARANG	BLK	PU	BLK	PU	2
12	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
13	JATIM	SURABAYA	BLK	PU	BLK	PU	2
14	KALBAR	PONTIANAK	BLK	PU	BLK	PU	2
15	KALTIH	SAMARINDA	BLK	PU	BLK	PU	2
16	KALTENG	PALANGKARAYA	BLK	PU	BLK	PU	2
17	KALSEL	BAKARHARJIN	BLK	PU	BLK	PU	2
18	BALI	DENPASAR	BLK	PU	BLK	PU	2
19	BANTEN	MATARAH	BLK	PU	BLK	PU	2
20	NTB	KUPANG	BLK	PU	BLK	PU	2
21	SULSEL	ULUNG PANGANG	BLK	PU	BLK	PU	2
22	SULTENG	PALU	BLK	PU	BLK	PU	2
23	SULTERA	KENDARI	BLK	PU	BLK	PU	2
24	SULUT	MANADO	BLK	PU	BLK	PU	2
25	PALEMBANG	PALEMBANG	BLK	PU	BLK	PU	2
26	RIAU	PALEMBANG	BLK	PU	BLK	PU	2
27	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
28	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
29	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
30	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
31	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
32	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
33	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
34	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
35	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
36	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
37	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
38	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
39	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
40	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
41	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
42	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
43	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
44	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
45	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
46	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
47	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
48	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
49	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
50	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
51	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
52	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
53	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
54	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
55	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
56	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
57	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
58	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
59	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
60	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
61	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
62	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
63	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
64	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
65	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
66	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
67	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
68	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
69	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
70	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
71	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
72	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
73	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
74	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
75	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
76	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
77	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
78	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
79	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
80	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
81	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
82	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
83	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
84	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
85	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
86	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
87	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
88	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
89	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
90	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
91	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
92	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
93	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
94	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
95	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
96	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
97	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
98	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
99	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
100	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
101	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
102	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
103	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
104	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
105	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
106	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
107	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
108	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
109	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
110	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
111	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
112	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
113	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
114	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
115	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
116	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
117	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
118	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
119	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
120	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
121	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
122	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
123	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
124	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
125	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
126	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
127	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
128	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
129	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
130	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
131	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
132	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
133	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
134	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
135	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
136	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
137	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
138	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
139	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
140	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
141	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
142	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
143	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
144	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
145	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
146	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
147	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
148	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
149	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
150	DI YODYAKARTA	YODYAKARTA	BLK	PU	BLK	PU	2
151							